

Onderwijs dat ademt

Onlangs was ik voor een studiedag met wat teamleiders op een vmbo-school. Als het even kan probeer ik zo'n studiedag op een school zelf te laten plaatsvinden. Zo zaten we op een donderdag in januari in een koud lokaal Motorvoertuigentechniek. Het was winter, en met de jaren '50 bouw met hoge plafonds en enkel glas was een comfortabele binnentemperatuur alleen tegen astronomische stookkosten te realiseren.

Maar de setting maakte veel goed. Een opengewerkt model van een auto, met motor, versnellingsbak en stuurinrichting trok onmiddellijk mijn aandacht. Aan de muur posters van BMW's en Ferrari's. Aan de wanden gereedschap, en op de schappen flacons motorolie en blikken met onduidelijke inhoud. Het meest indringend echter, was de geur: die van werkplaats. Die typische combinatie van metaal, olie en rubber, en, hoewel de school waarschijnlijk al jaren rookvrij was, een zweempje tabak.

Ik denk, dat als je als jongen van 12, 13 jaar een beetje lol hebt in sleutelen aan je fiets (en misschien al wel aan een brommertje), dat je in zo'n lokaal onmiddellijk op je plek bent. Alles ademt motoren, je weet precies waar je het voor doet. Dat geeft motivatie en zin, in alle opzichten.

Bildung

Als je alleen maar afgaat op kranten en tv, dan kun je gemakkelijk de indruk krijgen dat onderwijs steeds meer een toetsfabriek aan het worden is. Maar gelukkig hebben veel leraren nooit uit het oog verloren, dat onderwijs niet alleen gaat om het overdragen van kennis, maar dat persoons- en karaktervorming er een onlosmakelijk onderdeel van is. Leraren weten dat ze er op dat punt toe doen in het leven van hun leerlingen, en gaan steeds weer op zoek naar manieren om die rol te versterken.

Dan gaat het niet alleen om lessen persoonlijke ontwikkeling, burgerschapsvorming, of begeleidingslessen studie&werk, zoals die op veel beroepsopleidingen gegeven wordt. Het voorbeeld van het technieklokaal laat zien dat die karaktervorming ook indirect kan plaatsvinden, via de vakinhoud. Wat vraagt het van je, om een échte monteur te worden? Kun je je daarmee identificeren? Kun je straks trots zijn op je beroep, de voldoening ervaren van het oplossen van een probleem waar je al je kennis, intuïtie, en gevoel voor het probleem van de klant voor nodig hebt? Ben je bereid daarvoor te leren, kennis te stampen, maar ook fouten te maken en door te zetten bij moeilijke praktische opdrachten?

Wat geldt voor techniek, geldt net zo goed voor de gezondheidszorg, het juridische domein, of een economische opleiding. Leren voor een beroep, wat de Duitsers Ausbildung noemen, vindt nooit 'los' plaats, je ontwikkelt tegelijk ook wie je bent als persoon, ofwel Bildung.

De lerarenopleiding

Voor de opleiding tot leraar geldt dat dan allemaal in het kwadraat. Een lerarenopleiding zou liefde voor leerlingen moeten ademen, zoals een technieklokaal naar smeerolie ruikt. Je zou vanaf de eerste stap over de drempel geconfronteerd moeten worden met de

vraag: heb ik het in me? Kan ik de voldoening ervaren, om een groep leerlingen te hebben geholpen een nieuw inzicht te krijgen? Ze geleerd te hebben hun zelfvertrouwen te ontwikkelen? Weet ik wat ik daarvoor zelf moet ontwikkelen? Durf ik die zoektocht aan te gaan?

Beroepsopleidingen, en lerarenopleidingen in het bijzonder, lijken, als je oppervlakkig kijkt, vooral te gaan over het bijbrengen van de benodigde kennis. Het liefst 'blended', zodat de opleiding maar weinig dure docenten hoeft in te zetten. Toch zijn er ook andere ontwikkelingen, waarmee de aandacht juist wordt gericht op die andere vragen, die een beroepsopleiding zou moeten stellen? zeker die tot leraar.

Conferentie Onderwijs dat deugt

Over die 'andere vragen' gaat de conferentie 'Onderwijs dat deugt'. We willen hier laten zien, hoe op lerarenopleidingen, en in het hoger beroepsonderwijs in het algemeen, steeds meer aandacht is voor de persoonlijke ontwikkeling. We doen hier verslag van onderzoek bij lectoraten, en presenteren in workshops concrete werkvormen waarmee docenten (in alle onderwijssectoren) in hun lessen aan de slag kunnen. Voorproefjes van waar het daar over gaat, zijn te lezen op dit weblog.

Het zijn niet allemaal gloednieuwe aanpakken. Sterker nog, sommige kaders zijn eeuwenoud. De rode draad van de bijdragen aan de conferentie is congruentie. De ruimte voor 'deugdelijke ontwikkeling' die je bij leerlingen wilt maken, moet zich weerspiegelen in ruimte voor hetzelfde type ontwikkeling in de lerarenopleiding en in het beroepsonderwijs in het algemeen. Bildung en Ausbildung gaan hand in hand.

Bij het verlaten van het lokaal viel mijn oog op een model van een Wankelmotor. In een flits herinnerde ik mijn spreekbeurt in de vierde klas van de lagere school, over 'verbrandingsmotoren'. Als ik op die leeftijd zo'n technieklokaal was binnengelopen, was m'n

loopbaan misschien heel anders verlopen?